YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO

23 päivänä toukokuuta 2000 *

Asiassa C-58/99,

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään komission oikeudellisen yksikön virkamiehet A. Aresu ja M. Patakia, prosessiosoite Luxemburgissa c/o oikeudellisen yksikön virkamies Carlos Gómez de la Cruz, Centre Wagner, Kirchberg,

kantajana,

vastaan

Italian tasavalta, asiamiehenään ulkoasiainministeriön diplomaattisten riita-asioiden osaston osastopäällikkö, professori U. Leanza, jota avustaa valtionasiamies I. M. Braguglia, prosessiosoite Luxemburgissa Italian suurlähetystö, 5 rue Marie-Adélaïde,

vastaajana,

jossa kantaja vaatii yhteisöjen tuomioistuinta toteamaan, että Italian tasavalta ei ole noudattanut EY:n perustamissopimuksen 52 ja 59 artiklan (joista on muutettuina tullut EY 43 ja EY 49 artikla) ja EY:n perustamissopimuksen 73 b ar-

* Oikeudenkäyntikieli: italia.

tiklan (josta on tullut EY 56 artikla) mukaisia velvoitteitaan, koska se on antanut 31.5.1994 annetun asetuksen (decreto-legge) nro 332 (GURI nro 126, 1.6.1994) koordinoidun tekstin 1 §:n 5 momentin ja 2 §:n säännökset — tämä asetus on muutettuna korvattu toimenpiteistä valtiolla ja julkisilla laitoksilla osakeyhtiöissä olevien omistusosuuksien myynnin nopeuttamiseksi 30.7.1994 annetulla lailla nro 474 (GURI nro 177, 30.7.1994) — sekä ENI SpA:n ja Telecom Italia SpA:n yksityistämisten yhteydessä "erityisvaltuuksia" koskevia asetuksia,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN,

toimien kokoonpanossa: presidentti G. C. Rodríguez Iglesias, jaostojen puheenjohtajat D. A. O. Edward, L. Sevón ja R. Schintgen sekä tuomarit P. J. G. Kapteyn (esittelevä tuomari), A. La Pergola, J.-P. Puissochet, G. Hirsch, P. Jann, H. Ragnemalm ja M. Wathelet,

julkisasiamies: J. Mischo,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies D. Louterman-Hubeau,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan asianosaisten suulliset lausumat 1.2.2000 pidetyssä istunnossa, jossa Italian tasavallan asiamiehenä on ollut I. M. Braguglia ja komission asiamiehenä oikeudellisen yksikön virkamies E. Traversa,

kuultuaan julkisasiamiehen 22.2.2000 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Euroopan yhteisöjen komissio on nostanut EY:n perustamissopimuksen 169 artiklan (josta on tullut EY 226 artikla) nojalla kanteen, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 19.2.1999 ja jossa yhteisöjen tuomioistuinta vaaditaan toteamaan, että Italian tasavalta ei ole noudattanut EY:n perustamissopimuksen 52 ja 59 artiklan (joista on muutettuina tullut EY 43 ja EY 49 artikla) ja EY:n perustamissopimuksen 73 b artiklan (josta on tullut EY 56 artikla) mukaisia velvoitteitaan, koska se on antanut 31.5.1994 annetun asetuksen (decreto-legge) nro 332 (GURI nro 126, 1.6.1994) koordinoidun tekstin 1 §:n 5 momentin ja 2 §:n säännökset — tämä asetus on muutettuna korvattu toimenpiteistä valtiolla ja julkisilla laitoksilla osakeyhtiöissä olevien omistusosuuksien myynnin nopeuttamiseksi 30.7.1994 annetulla lailla nro 474 (GURI nro 177, 30.7.1994, jäljempänä koordinoitu teksti) — sekä ENI SpA:n ja Telecom Italia SpA:n yksityistämisten yhteydessä "erityisvaltuuksia" koskevia asetuksia.

2 Koordinoidun tekstin 1 §:ssä säädetään valtion ja julkisten laitosten hallussa olevien osakkeiden myyntimenettelystä. Tämän pykälän 5 momentissa säädetään, että toimivaltaiset ministeriön viranomaiset voivat — apporttijärjestelyjen valmistelemiseksi ja toteuttamiseksi — antaa tiettyjä tehtäviä (tutkimus-, neuvonta-, arviointi-, avustamis-, hallinto- ja johtotehtävät) "sellaisille kotimaisille tai ulkomaisille yhtiöille, jotka ovat osoittaneet kokemuksensa ja toimintakykynsä, sekä sellaisille ammatinharjoittajille, jotka ovat vähintään viiden vuoden ajan olleet merkittyinä laissa säädettyihin rekistereihin".

3 Koordinoidun tekstin 2 § koskee valtiolle ja julkisille laitoksille annettavia "erityisvaltuuksia". Sen 1 momentin mukaan pääministerin asetuksella määritellään ne valtion välittömässä tai välillisessä määräysvallassa olevat maanpuolustuksen, liikenteen, televiestinnän, energiavarojen ja muiden julkisten palvelujen alalla toimivat yhteisöt, joiden yhtiöjärjestykseen on ennen määräys-

vallan menettämistä merkitsevien päätösten tekemistä lisättävä ylimääräisen yhtiökokouksen päätöksellä määräys, ""jonka mukaan valtiovarainministerillä on yksi tai useita tässä momentissa luetelluista "erityisvaltuuksista", kuten hänen nimenomainen suostumuksensa päätöksen syntymisen edellytyksenä, oikeus nimittää ainakin yksi tai useita hallituksen jäsenistä ja yksi tilintarkastaja sekä tiettyjä päätöksiä koskeva veto-oikeus.

4 Asiakirja-aineistosta ilmenee, että näitä "erityisvaltuuksia" on käytettävä "talous- ja teollisuuspolitiikan kansallisten tavoitteiden mukaisesti". "Erityisvaltuuksien" antamista koskevan lausekkeen sisältö vahvistetaan valtiovarainministerin päätöksellä (2 §:n 1 a momentti). Lisäksi tuon päätöksen 2 §:n säännöksiä sovelletaan myös yhtiöihin, jotka ovat liikenteen tai muiden julkisten palvelujen alalla toimivien julkisten laitosten välittömässä tai välillisessä määräysvallassa; "erityisvaltuuksien" piiriin kuuluvien yhtiöiden sekä valtuuksien laajuuden ja käytön määrittelemisessä valtiovarainministerille kuuluvaa toimivaltaa käyttävät tällöin kyseiset julkiset laitokset (2 §:n 3 momentti).

5 Italian hallitus on pääministerin asetuksella lisännyt 5.10.1995 koordinoidun tekstin 2 §:ssä tarkoitetut "erityisvaltuudet" (energia-alalla ja petrokemian alalla toimivan) ENI SpA:n yhtiöjärjestykseen.

6 Pääministerin asetuksella säädettiin 21.3.1997, että STET SpA:n ja Telecom Italia SpA:n (joista ensimmäinen on holdingyhtiö ja jälkimmäinen on televiestintäalalla toimiva yhtiö) piti ennen niiden yksityistämistä lisätä "erityisvaltuudet" yhtiöjärjestyksiinsä. STET SpA ja Telecom Italia SpA ovat sen jälkeen fuusioituneet. Sen jälkeen 24.3.1997 julkaistiin kaksi valtiovarainministerin päätöstä, joista toisessa määritellään "erityisvaltuuksien" sisältö ja toisessa vahvistetaan valtiovarainministerin nimenomaista suostumusta koskevan erityisvaltuuden käyttämisen kannalta merkitseväksi omistusosuudeksi kolme prosenttia äänivallasta.

7 Komissio ilmoitti 3.2.1998 päivätyssä virallisessa huomautuksessa Italian hallitukselle perustamissopimuksen 169 artiklan mukaisesti edellä mainittujen kansallisten säännösten yhteensopimattomuudesta perustamissopimuksen 52, 59 ja 73 b artiklan kanssa.

8 Italian hallitus vastasi 13.5.1998 päivätyllä kirjeellä. Komissio ei vakuuttunut Italian hallituksen esittämistä perusteluista, minkä vuoksi komissio lähetti tälle 10.8.1998 perustellun lausunnon, jonka mukaan Italian tasavallan oli noudatettava lausuntoa kahden kuukauden määräajassa sen tiedoksi saamisesta.

9 Italian hallitus vastasi perusteltuun lausuntoon 22.10.1998 päivätyllä kirjeellä ja sitoutui noudattamaan lausuntoa antamalla esityksen laiksi, jolla riidanalaisia säännöksiä muutetaan.

10 Vaikka komissio otti huomioon Italian hallituksen sitoumuksen, se totesi, että sitoumuksen toteuttamisen viivästyminen alkoi huolestuttaa, koska lakiesitystä ei vieläkään ollut annettu Italian parlamentille.

11 Sen vuoksi komissio päätti perustamissopimuksen 169 artiklan toisessa kohdassa tarkoitetun menettelyn mukaisesti nostaa yhteisöjen tuomioistuimessa nyt käsiteltävänä olevan kanteen.

12 Komissio huomauttaa koordinoidun tekstin 1 §:n 5 momentista, että siinä evätään perustamissopimuksen 52 ja 59 artiklan vastaisesti tiettyjen tehtävien suorittaminen kaikilta ammatinharjoittajilta, jotka toimivat laillisesti muissa jäsenvaltioissa tai jotka ovat äskettäin sijoittautuneet Italiaan.

13 Komissio vetoaa valtiovarainministerille koordinoidun tekstin 2 §:n perusteella annettujen "erityisvaltuuksien" osalta pääasiallisesti siihen, että tällaisten val-

tuuksien, jotka ovat omiaan haittaamaan perustamissopimuksessa taattujen perusvapauksien käyttämistä tai vähentämään sen houkuttelevuutta, on täytettävä neljä edellytystä: niitä on sovellettava ilman syrjintää, niitä on voitava perustella yleistä etua koskevilla pakottavilla syillä, niillä on voitava taata niillä tavoiteltavan päämäärän saavuttaminen ja ne eivät saa ylittää sitä, mikä on tämän päämäärän saavuttamiseksi tarpeen. Koska mistään ei ilmene, että nämä edellytykset täyttyisivät tässä tapauksessa, ja kun nämä "erityisvaltuudet" siten antavat Italian viranomaisille potentiaalisen syrjintämahdollisuuden, jota voidaan käyttää mielivaltaisesti, komissio katsoo, että mainitut "erityisvaltuudet" ovat yhteensopimattomia perustamissopimuksen 52 ja 73 b artiklan kanssa.

14 Italian hallitus ei ole vastineessaan kiistänyt, että riidanalaiset kansalliset säännökset ovat yhteensopimattomia yhteisön oikeuden kanssa. Se on ainoastaan vahvistanut aikomuksensa noudattaa 10.8.1998 päivättyä perusteltua lausuntoa ja lisännyt, että sen tässä tarkoituksessa valmistelema lakiesitys oli hyväksytty ministerineuvostossa 18.12.1998 ja annettu parlamentille.

15 Italian hallitus on suullisessa käsittelyssä ilmoittanut "erityisvaltuuksien" käyttämisestä 4.5.1999 annettuun ja komissiolle tiedoksiannettuun pääministerin asetukseen (GURI 1999, nro 109) sisältyvien säännösten tavoitteet.

16 Italian hallitus on tällöin ilmoittanut myös, että 4.5.1999 annettu asetus oli pantu täytäntöön 23.12.1999 annetun vuotta 2000 koskevan talousarviolain nro 488 (GURI nro 302, 27.12.1999) 66 §:llä siten, että tämä täytäntöönpano vastasi

niitä oikeutta ja oikeusvarmuutta koskevia vaatimuksia, joihin komissio oli viitannut.

17 Arvioitaessa sitä, onko jäsenvaltio jättänyt jäsenyysvelvoitteitaan noudattamatta, otetaan vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan huomioon jäsenvaltion tilanne sellaisena kuin se on perustellussa lausunnossa asetetun määräajan päättyessä, eikä yhteisöjen tuomioistuin voi ottaa huomioon tämän jälkeen tapahtuneita muutoksia (ks. erityisesti asia C-289/94, komissio v. Italia, tuomio 17.9.1996, Kok. 1996, s. I-4405, 20 kohta ja asia C-302/95, komissio v. Italia, tuomio 12.12.1996, Kok. 1996, s. I-6765, 13 kohta).

18 Tässä tapauksessa tämä määräaika on päättynyt kaksi kuukautta 10.8.1998 päivätyn perustellun lausunnon tiedoksiantamisen jälkeen.

19 Tämän määräajan päättymisen jälkeen annettujen lakien tai asetusten säännöksiä ei sen vuoksi voida ottaa huomioon.

20 Edellä todetusta seuraa, että Italian tasavalta ei ole noudattanut perustamissopimuksen 52, 59 ja 73 b artiklan mukaisia velvoitteitaan, koska se on antanut koordinoidun tekstin 1 §:n 5 momentin ja 2 §:n säännökset sekä ENI SpA:n ja Telecom Italia SpA:n yksityistämisten yhteydessä "erityisvaltuuksia" koskevia asetuksia.

Oikeudenkäyntikulut

21 Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska komissio on vaatinut, että Italian tasavalta

velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, ja koska Italian tasavalta on hävinnyt asian, se on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

1) **Italian tasavalta ei ole noudattanut EY:n perustamissopimuksen 52 ja 59 artiklan (joista on muutettuina tullut EY 43 ja EY 49 artikla) ja EY:n perustamissopimuksen 73 b artiklan (josta on tullut EY 56 artikla) mukaisia velvoitteitaan, koska se on antanut 31.5.1994 annetun asetuksen (decreto-legge) nro 332 koordinoidun tekstin 1 §:n 5 momentin ja 2 §:n säännökset — tämä asetus on muutettuna korvattu toimenpiteistä valtiolla ja julkisilla laitoksilla osakeyhtiöissä olevien omistusosuuksien myynnin nopeuttamiseksi 30.7.1994 annetulla lailla nro 474 — sekä ENI SpA:n ja Telecom Italia SpA:n yksityistämisten yhteydessä "erityisiä toimivaltuuksia" koskevia asetuksia.**

2) **Italian tasavalta velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.**

Rodríguez Iglesias Edward Sevón

Schintgen Kapteyn

La Pergola Puissochet Hirsch

Jann Ragnemalm Wathelet

Julistettiin Luxemburgissa 23 päivänä toukokuuta 2000.

R. Grass G. C. Rodríguez Iglesias

kirjaaja presidentti